

Productenbegroting 2009

Nieuwkoop

Milieudienst West-Holland

De Productenbegroting 2009 is een uitwerking van de reeds vastgestelde Programmabegroting 2009 naar concrete producten die in het jaar 2009 zullen worden gerealiseerd.

Vast te stellen in het DB d.d. 22 december 2008

Versie december 2008

nieuwkoop

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Milieu algemeen	4
Milieu Algemeen	4
Prestaties Milieu Algemeen	4
Urenraming Milieu Algemeen	5
Bedrijven	6
Bedrijven: Reguleren Milieuactiviteit	6
Prestaties Reguleren Milieuactiviteit	6
Bedrijven: Milieutoezicht	8
Prestaties Milieutoezicht	8
Urenraming Bedrijven	10
Prettig, gezond & veilig	11
Prettig, Gezond & Veilig	11
Prestaties Prettig, gezond & veilig	11
Lucht & Geur	12
Geluid & Verkeer	12
Omgevingskwaliteit	12
Externe veiligheid	13
Urenraming Prettig, gezond en veilig	13
Duurzame inrichting	15
Duurzame Inrichting: Ordening en inrichting	15
Prestaties Ordening en inrichting	15
Bodem- en waterbodembeheer	16
Prestaties Bodem- en waterbodembeheer	16
Urenraming Duurzame inrichting	17
Duurzame wereld	18
Duurzame wereld	18
Prestaties Duurzame wereld	18
Energie en klimaat	18
Duurzaam bouwen	18
Duurzaam consumeren	19
Urenraming Duurzame wereld	19
Ontwikkeling begroting 2009	21
Toelichting wijzigingen op de urenraming 2009	22
Toelichting wijzigingen op de urenraming 2010 en verder	23

INLEIDING

Deze nieuwe productenbegroting is een volgende stap in de verantwoording van de Milieudienst West-Holland naar haar opdrachtgevers. Met deze productenbegroting wil de Milieudienst de deelnemende gemeenten, de contractgemeenten en Holland Rijnland een duidelijker inzicht te geven in de werkzaamheden die voor hen worden uitgevoerd.

De programmabegroting – zoals die in het voorjaar wordt vastgesteld - geeft een beeld op hoofdlijnen van het beleid, de verwachte beleidsontwikkelingen, de te bereiken effecten en het financieel kader en is als zodanig een vertaling van het meerjarige Milieubeleidsplan.

Hoe belangrijk ook, de programmabegroting geeft te weinig inzicht in de concrete producten die de Milieudienst in enig jaar levert. Daarvoor is het moment van verschijnen te vroeg. Dit heeft mede te maken met het feit dat ook de werkplanningen van de gemeenten zelf in het voorjaar nog niet beschikbaar zijn.

Aangezien de taken van gemeente Nieuwkoop per 1 juli 2008 zijn overgenomen door de Milieudienst is er geen aparte uitgebreide programmabegroting 2009 gemaakt voor Nieuwkoop. Volgend jaar zal dit wel het geval zijn. Voor nu is de productenbegroting een uitwerking van de offerte.

Met deze productenbegroting worden de concrete werkzaamheden aangegeven die moeten leiden tot realisatie van de doelstellingen uit de programmabegroting. Hiermee wil de Milieudienst West-Holland haar doelen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) maken en daardoor haar transparantie vergroten.

MILIEU ALGEMEEN**Nieuwkoop****Milieu Algemeen****Verwacht resultaat: *transparantie en milieu-informatie toegankelijk***

Het resultaat van de werkzaamheden binnen deze productgroep is:

- een systematische milieuprogrammering
- maximale transparantie voor gemeente
- zorgvuldige afstemming met gemeente
- milieuvraagstukken correct in de pers
- maximale toegankelijkheid van milieu-informatie bij burgers en bedrijven

Prestaties Milieu Algemeen

Om het gewenste resultaat te bereiken omvat het reguliere werk jaarlijks een aantal terugkerende werkzaamheden waarvan de belangrijkste zijn: milieuprogrammering en – rapportages, bestuurlijke- en ambtelijke afstemming met gemeenten en provincie, algemeen juridisch advies, perscontacten, kwaliteitsborging, website en MDWH-Signaal.

Daarnaast voert de Milieudienst in 2009 bij dit onderdeel in ieder geval het volgende project uit:

- Toekomst Uitvoering Milieutaken (Omgevingsdienst)
Op 22 februari 2007 hebben de Milieudienst West-Holland en de Provincie Zuid Holland een intentieverklaring afgesloten over de uitvoering van provinciale milieutaken door de Milieudienst. In 2008 is hierover een verkenning gestart. In de loop van 2009 zal hierover bestuurlijke besluitvorming volgen.
- Evaluatie Milieubeleidsplan
In 2009 zal een begin worden gemaakt met de evaluatie van het milieubeleidsplan van de “oude” deelnemers aan de Milieudienst en van de voormalige gemeente Nieuwkoop. Doel is om te komen tot een nieuw Milieubeleidsplan voor alle aangesloten gemeenten dat richtinggevend is voor de jaren na 2010.
- Milieu informatie digitaal beschikbaar voor burgers
In de loop van 2009 zal voor burgers van Nieuwkoop milieu-informatie op ‘eigen wijkniveau’ digitaal beschikbaar komen. Dit is raadpleegbaar via de website van de Milieudienst op: *‘Mijn Leefomgeving*. Het tempo waarin dit beschikbaar komt hangt af van de verwerking van milieudata in de bestanden van de Milieudienst.
- Kwaliteitsmanagement: naar ISO certificering?
In 2009 zal het kwaliteitsmanagementsysteem van de dienst worden doorgelicht en waar nodig zullen bedrijfsprocessen verder worden gestructureerd en geborgd, zodanig dat certificatie conform ISO 9001:2000 tot de mogelijkheden behoort.

Urenraming Milieu Algemeen**Tabel 1 Ureninzet Milieu Algemeen**

Milieu algemeen	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009
Milieu algemeen	806	811
Totaal	806	811

Toelichting wijziging in uren

De verdeling van de gezamenlijke uren in de offerte is geschat. Bij de praktische verwerking van de toetreden gemeenten in de productenbegroting 2009 zijn de reële consequenties van de toetreding berekend. Hierbij blijken de uren voor milieu algemeen 5 uur hoger uit te komen.

BEDRIJVEN**Nieuwkoop****Bedrijven: Reguleren Milieuactiviteit****Verwacht resultaat: naleving volgens Wet milieubeheer**

Een goede uitvoering van de Wet milieubeheer betekent dat elk bedrijf werkt volgens de actuele regels, die in de Wet milieubeheer zijn gesteld, waardoor een bedrijf een optimaal milieuresultaat behaalt. Een bedrijf moet conform de Wet milieubeheer de best beschikbare technieken toepassen om een hoog niveau van bescherming van het milieu te bereiken en de nadelige gevolgen die het bedrijf voor het milieu kan veroorzaken zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Voor de uitvoering zijn diverse instrumenten beschikbaar.

Prestaties Reguleren Milieuactiviteit

Bedrijven moeten bij hun activiteiten voldoen aan de regelgeving van de Wet milieubeheer. De Milieudienst moet, als bevoegd gezag namens de gemeente, er voor zorgen dat bedrijven conform de meest actuele regels in werking zijn. Dit betekent, dat bedrijven of een actuele vergunning hebben of conform algemene regels werken, eventueel in combinatie met maatwerkvoorschriften.

Jaarlijks worden bedrijven geselecteerd, die voor een beoordeling van de vergunning in aanmerking komen. Indien nodig wordt de vergunning geactualiseerd. Daarnaast worden door bedrijven aanvragen ingediend voor nieuwe activiteiten. . Ook worden bedrijven bezocht om te bekijken of maatwerkvoorschriften op basis van algemene regels noodzakelijk zijn of wordt een verzoek ingediend voor maatwerk. Verder wordt op verzoek van bedrijven voorlichting gegeven over deze onderwerpen en vindt vooroverleg plaats over vergunningaanvragen of meldingen.

In 2009 worden de volgende aantallen producten verwacht op basis van het bedrijvenbestand.

'Instrument'	Raming aantallen	Doel	Kwaliteit
Verlenen van vergunningen (incl. wijzigingen)	10	Adequaat gereguleerd	Optimale milieuprestatie
Maatwerkvoorschriften op basis van Activiteitenbesluit	15	Adequaat gereguleerd	Optimale milieuprestatie
Meldingen nieuwe activiteiten op basis van Activiteitenbesluit en het Besluit landbouw	60	Adequaat gereguleerd	Conform wetgeving
8.19 Wet milieubeheer meldingen	10	Adequaat gereguleerd	Conform wetgeving
Geluidmelding op basis van 12-dagenregeling	14	Overlast voorkomen	Geen klachten
Beleidsontwikkeling	Interne notities	Richting geven uitvoering	Adequaat niveau uitvoering

De overige producten of waaraan bij regulering extra aandacht wordt geschonken, zijn:

Gebiedsgericht inventariseren

Voor Nieuwkoop zal in 2009 prioriteit gegeven worden aan het inventariseren van een aantal zaken.

- Bij vergunningplichtige bedrijven wordt onderzocht of ze onder de werking van de algemene regels van het Activiteitenbesluit of het Besluit landbouw vallen. Indien bedrijven niet meer vergunningplichtig zijn, wordt onderzocht of bestaande vergunningvoorschriften in maatwerkvoorschriften moeten worden omgezet.
- Tevens zullen gebiedsgericht de meldingen op basis van het Activiteitenbesluit binnen gehaald worden. In de praktijk zijn veel bedrijven zonder een melding te hebben gedaan in werking.

Externe veiligheid

In het kader van het Programma externe veiligheid in de Rijnstreek zijn bedrijven in Nieuwkoop geselecteerd op veiligheidsaspecten. Voor de bedrijven die in aanmerking komen is een uitvoeringsprogramma opgesteld. In 2009 wordt bij bedrijven in Nieuwkoop de actualiteit van de regels beoordeeld en indien nodig aangepast aan de actuele veiligheidseisen. Een inventarisatie van de propaantanks in Nieuwkoop staat in ieder geval op het programma.

Klimaatprogramma, energiebesparing

In het Klimaatprogramma is een aantal ambities opgenomen per doelgroep. Voor de doelgroep bedrijven is opgenomen dat per 2012:

- Alle relevante inrichtingen waarvan de gemeente bevoegd gezag is op basis van de Wet Milieubeheer hebben een actuele vergunning (BBT) op het gebied van energie.
- Handhaving van vergunningen en Activiteitenbesluit, gericht op energie-aspecten heeft prioriteit, is gepland en vindt plaats
- Handhaving van afspraken MJA-bedrijfstakingen waarvan gemeente bevoegd gezag is, heeft prioriteit, is gepland en vindt plaats.

Bij de reguliere vergunningverlening en controles zal extra aandacht uitgaan naar energiebesparing. Een speciale doelgroep is de nieuwbouw. Nieuwbouw of renovatie van een bedrijfspand is hét moment om milieumaatregelen, zoals energiezuinige verlichting of geluidsisolatie, uit te laten voeren. De Milieudienst heeft een informatieblad Nieuwbouw laten opstellen. In 2009 is hiervoor extra aandacht zodat de vereiste milieumaatregelen worden opgenomen in het programma van eisen van het bouwplan, waardoor nieuwe bedrijfsgebouwen voldoen aan de milieueisen.

Voorlichting

- Nieuwsbrief en informatiebladen
Driemaal per jaar worden de bedrijven in de regio via de Nieuwsbrief Bedrijf en Milieu geïnformeerd over nieuwe regelgeving in het kader van de Wet Milieubeheer en andere relevante informatie. Bedrijven kunnen ook informatie krijgen via informatiebladen die bij de Milieudienst en de diverse gemeentelijke balies beschikbaar zijn.
- Website
Overige informatie wordt aan bedrijven geleverd via de website. Burgers kunnen via *Mijn Leefomgeving* op de website actuele informatie vinden over de bedrijven in de regio. Milieu-informatie toegankelijk maken is verplicht volgens het Verdrag van Aarhus. In 2009 zal *Mijn Leefomgeving* ook voor Nieuwkoop toegankelijk worden gemaakt voor zover de informatie aanwezig is.
- Servicepunt Energie-efficiënt ondernemen
Sinds mei 2008 heeft de Milieudienst een site beschikbaar waar ondernemers uit de deelnemende gemeenten alle relevante informatie kunnen vinden om maatregelen uit te voeren die energie besparen.

Nieuwe regelgeving: Omgevingsvergunning

Naar verwachting treedt in de loop van 2010 de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking. De milieuvergunning wordt dan opgenomen in de Omgevingsvergunning. Gemeenten dienen ervoor te zorgen dat bedrijven voor al hun vergunningen bij één loket terecht kunnen en slechts één procedure hoeven te volgen. De Milieudienst zal in 2009 afspraken maken met de gemeente over de wijze waarop de implementatie en uitvoering kan plaatsvinden. Hiervoor wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

Nieuwe regelgeving: Uitvoering Activiteitenbesluit

Het Activiteitenbesluit is 1 januari 2008 in werking getreden. In dit Besluit is een overgangstermijn van drie jaar opgenomen waarbinnen vergunningvoorschriften kunnen worden omgezet in maatwerkvoorschriften. Dit zal voor een deel in 2009 plaatsvinden.

Bedrijven: Milieutoezicht**Verwacht resultaat: verbetering naleefgedrag**

De gemeente heeft als wettelijke taak het toezicht op de naleving van de Wet milieubeheer. Het niet naleven van de regels kan kleine of grote gevolgen hebben voor het milieu. Bepalend is de aard van het bedrijf. De bedrijven in de gemeente Nieuwkoop zijn op basis van een model ingedeeld in vier categorieën. Weegfactoren in het model zijn het milieurisico en het naleefgedrag, maar ook energiegebruik, aantal werknemers en te behalen milieuwinst. Voor elke categorie is een controlefrequentie vastgelegd.

Het naleefgedrag is een maat voor de effectiviteit van de handhaving en wordt uitgedrukt in een percentage van het aantal gecontroleerde bedrijven waarbij één of meer overtredingen van een kernvoorschrift zijn geconstateerd. De doelstellingen voor naleefgedrag gelden voor de geldingsduur van het Handhavingsplan maar kunnen op basis van de resultaten van het voorgaande jaar worden bijgesteld.

De doelstellingen zijn per categorie bedrijf verschillend. Zo wordt voor bedrijven met een hoog milieurisico een hoog naleefgedrag geëist terwijl dit voor bedrijven met een laag milieurisico lager kan zijn.

Overtreding van een kernvoorschrift bij controles	Doel
Maximaal % van het aantal gecontroleerde minimum bedrijven	40%
Maximaal % van het aantal gecontroleerde eenvoudige bedrijven	20%
Maximaal % van het aantal gecontroleerde standaardbedrijven	15%
Maximaal % van het aantal gecontroleerde gecompliceerde bedrijven	10%

De Milieudienst voldoet bij de uitvoering van het toezicht op de naleving van de Wet milieubeheer aan de kwaliteitseisen voor een professionele organisatie zoals deze door het ministerie van VROM zijn gesteld. Dit betekent dat op basis van een risicoanalyse prioriteiten zijn gesteld en het toezicht hierop is afgestemd. De professionele werkwijze voorziet in een evaluatie van de werkzaamheden en een borging van de kwaliteit in een kwaliteitssysteem. Een en ander is vastgelegd in het bestuurlijk vastgestelde Handhavingsplan 2005-2010. Dit document zal vanwege de toetreding van Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop op een aantal punten worden aangepast. De provincie Zuid-Holland toetst of de Milieudienst volgens de vastgestelde werkwijze de taken uitvoert.

Prestaties Milieutoezicht**Controles gemeente Nieuwkoop**

Voor de uitvoering van het toezicht zijn diverse instrumenten en werkwijzen voorhanden:

- (fysieke) controle

- administratieve controle

Dit kan plaatsvinden door de Milieudienst of in samenwerking met andere handhavingpartners, in het kader van gebiedsgericht of projectmatig toezicht. Daarnaast worden bedrijven voorgelicht en kunnen klachten leiden tot bijvoorbeeld een (extra) controle.

Uitgaande van de offerte bevat het bedrijvenbestand van de gemeente Nieuwkoop 1282 bedrijven. Een goede indeling in categorieën moet nog gemaakt worden.

Tabel 2 Geplande controles 2009 conform offerte

Categorie	Aantal	Toelichting
Minimum bedrijf:	39	bedrijven met gering milieurisico en een geringe milieubelasting
Eenvoudig bedrijf:	144	bedrijven met klein milieurisico en waarbij beperkte milieuwinst te behalen is
Standaard bedrijf:	50	bedrijven met milieurisico en waarbij milieuwinst te behalen is
Gecompileerd bedrijf:	13	bedrijven met milieurisico en waarbij veel milieuwinst te behalen is
Totaal	246	

Naar verwachting wordt bij ongeveer de helft van de controles een overtreding vastgesteld. In de meeste gevallen gaat het dan om lichte, veelal administratieve overtredingen. In ongeveer 35% van de gevallen betreft het echter overtredingen van belangrijke voorschriften (kernvoorschriften).

De bovenstaande controlefrequentie gaat uit van een beheerssituatie. Bij Nieuwkoop is er echter sprake van een achterstand. Er dient rekening te worden gehouden met een hoger aantal hercontroles. Veel bedrijven zijn onbekend en jaren niet bezocht. Naar verwachting kost het enkele jaren om in de beheersituatie te komen.

Administratieve controle

Bedrijven dienen op basis van de wettelijke regelingen diverse rapportages en onderzoeken aan het bevoegde gezag voor te leggen. Deze dienen in voorkomende gevallen te worden goedgekeurd of kunnen aanleiding geven tot een bedrijfsbezoek.

Als na een controle blijkt dat er aan een voorschrift niet wordt voldaan dan is de vervolgactie:

- schriftelijke waarschuwing
- opleggen sancties

Waarschuwingen en sancties

Gedogen van overtredingen is niet toegestaan. De Milieudienst heeft zich geconformeerd aan het landelijke gedoogkader dat inhoudt dat gedogen slechts schriftelijk en bij uitzondering is toegestaan. Als een overtreding wordt vastgesteld moet door het bevoegde gezag worden opgetreden. Tegen overtreding van een kernvoorschrift dient direct te worden opgetreden met een sanctie (dwangsom of bestuursdwang) en bij een niet-kernvoorschrift volgt een schriftelijke waarschuwing.

Na afloop van de gestelde termijn volgt een hercontrole. Indien de overtreding voortduurt, volgt inning van een dwangsom (of effectueren bestuursdwang) en bij een niet-kernvoorschrift alsnog een dwangsom/bestuursdwang. Tegen de sancties kan een bezwaarschrift worden ingediend en staat vervolgens beroep open bij de administratieve rechter.

Jaarlijks wordt een beperkt aantal bestuurlijke sancties aan bedrijven in Nieuwkoop opgelegd, incidenteel gevolgd door een bezwaarprocedure of een beroepsprocedure bij de Raad van State.

Samenwerking met andere handhavingspartners

Bij de uitvoering van de handhavingstaak werken de gemeenten in Holland Rijnland en de Rijnstreek met elkaar en met de bovenregionale partners, zoals provincie en politie, samen. De samenwerking is vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst. Het Samenwerkingsknooppunt (SKP) dat de samenwerking ondersteunt, is bij de Milieudienst ondergebracht. De volgende prioriteiten zijn in het regionale handhavingprogramma 2009 genoemd en worden in de regio's Holland Rijnland en Rijnstreek gezamenlijk opgepakt:

- handavingskwaliteit
- veiligheid
- ketenhandhaving
- handavingsestafette

Naast de reguliere projecten:

- handhaving Top X-bedrijven
- vuurwerk

Gebiedsgericht toezicht

In het kader van het Gebiedsgericht toezicht selecteert de Milieudienst ieder jaar een aantal bedrijventerreinen. Samen met andere handhavingspartners als politie, milieu-inspectie en waterkwaliteitsbeheerder worden gerichte controles op het gehele terrein uitgevoerd. De werkwijze is achtereenvolgens:

1. controleren databestand op actualiteit
2. uitvoeren bedrijfscontroles
3. integraal handhaven
4. gelijktijdig aanpakken van alle bedrijven op een terrein (geloofwaardigheid en rechtsgelijkheid).

Voorkomen legionellabesmetting

Mogelijke bronnen bij bedrijven worden in samenwerking met de GGD in beeld gebracht. De verantwoordelijken worden aangesproken op de zorgplicht voor de warmwaterinstallatie.

Klachten

Op basis van de ervaringen vanaf 1 juli 2008, wordt ervan uitgegaan dat jaarlijks ongeveer vijftien klachten over bedrijven in Nieuwkoop bij de Milieudienst worden ingediend. Het betreft veelal klachten van geluid, stank, verkeer en afvalwater. De klachten worden na onderzoek afgehandeld en de klager wordt bericht over de afhandeling. Indien nodig vindt vervolgonderzoek plaats en kan een sanctietraject worden ingezet. Een deel van de klachten is tijdrovend omdat eerst bewezen moet worden dat een overtreding plaatsvindt (geuronderzoek, geluidonderzoek enz.).

Urenraming Bedrijven**Tabel 3 Ureninzet Bedrijven**

Bedrijven	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009
Reguleren milieuactiviteit	2.800	2.123
Milieu-toezicht	2.600	3.277
Totaal	5.400	5.400

Toelichting wijziging in uren

In 2009 vindt er een verschuiving plaats van reguleren naar toezicht, doordat het Activiteitenbesluit in werking is getreden. Hierdoor zijn er minder vergunningplichtige bedrijven, maar neemt het aantal controles toe.

PRETTIG, GEZOND & VEILIG

Nieuwkoop

Prettig, Gezond & Veilig

Verwacht resultaat: een goed leefbare, gezonde en veilige omgeving

Het resultaat van de werkzaamheden binnen deze productgroep is:

- De hinder als gevolg van lawaai, luchtverontreiniging, stank en de risico's voor veiligheid en gezondheid voldoen overal aan de wettelijke normen. Waar mogelijk wordt gestreefd naar een optimale milieukwaliteit, bijvoorbeeld bij delen van de gemeente die extra kwetsbaar zijn, zoals sportterreinen, of een aparte kwaliteit bezitten, zoals een rustige woonwijk of stille hofjes in het centrum.
- Hiertoe wordt:
 - Beleid omgezet in actieplannen
 - Elk ruimtelijk plan voorzien van een milieuvadvis
 - Vragen van bestuurders en burgers snel en goed beantwoord.

In het Milieubeleidsplan zijn de doelstellingen gericht op:

- 'Prettig': de omgevingskwaliteit wordt afgestemd op het gebied
- 'Gezond': alle nieuwbouw en renovatie gaan uit van een gezond binnenmilieu; waar gemeenten als opdrachtgever betrokken is, zijn aangescherpte normen voor geluidisolatie en ventilatie van kracht.
- 'Veilig': de veiligheidssituatie is in kaart gebracht; nieuwe kwetsbare functies voldoen aan het groepsrisico en bestaande knelpunten zijn opgelost.

In de Milieuagenda 2010 is daar bijgekomen:

- Integrale planontwikkeling met meer kansen voor optimale milieukwaliteit
 - Toepassen van het Regionale Beleidskader Duurzaam bouwen en daar waar zinvol de instrumenten Vervoersprestatie op locatie (VPL) en Duurzaamheidsprofiel van een locatie (DPL).
- Grootschalige aanpak luchtkwaliteit en klimaat
 - Stimuleren van aardgas als autobrandstof
 - Programmatische aanpak van het klimaatprobleem
- Gemeente als marktsturende opdrachtgever
- Beperken van milieubelasting door verkeer
- Communicatie

Prestaties Prettig, gezond & veilig

In de praktijk gaat het realiseren van de doelstellingen voor 'prettig' en 'gezond' vaak gelijk op. Door op de gebieden lucht/geur, geluid/verkeer en omgevingskwaliteit te adviseren werkt de Milieudienst aan de concrete invulling van deze twee doelstellingen.

Om het gewenste resultaat te bereiken omvat het werk:

- Invoering van landelijk en Europees beleid op gebied van luchtkwaliteit, stank, geluidhinder, en externe veiligheid
- Adviezen op gemeentelijke nota's en producten
- Adviezen milieukwaliteit, voornamelijk geluid en lucht aan bedrijven, burgers en de gemeente
- Uitvoeren van projecten en programma's passend binnen dit thema, zoals het regionale programma externe veiligheid, de plannen van aanpak luchtkwaliteit.

Concrete resultaten die door de Milieudienst bij de projecten van deze productgroep worden behaald zijn:

- Uitvoering geven aan het regionaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit
- Het zoeken naar locaties voor aardgasvulpunten voor wegverkeer
- Geluidgezoneerde industrieterreinen beheerd
- Rapportage geluidmetingen vliegtuiglawaai
- Verder uitwerken van de milieukansen per gebied

Binnen de werkzaamheden van de productgroep Prettig, Gezond en Veilig worden de volgende vijf gebieden onderscheiden: Lucht & Geur, Geluid & Verkeer, Omgevingskwaliteit en Externe Veiligheid. Hieronder worden kort per deelgebied de werkzaamheden beschreven.

Lucht & Geur

In 2009 wordt uitvoering gegeven aan het Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Hierin worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- onderzoek realisatie aardgasvulpunten
- verbeteren groene golf
- uitwerken scan verduurzamen gemeentelijk wagenpark
- campagne het nieuwe rijden onder winkelend publiek
- training het nieuwe rijden gemeentepersoneel

Geluid & Verkeer

Bij geluid en verkeer zijn er veel reguliere werkzaamheden, zoals beantwoorden geluidvragen van ambtenaren en burgers, het maken van berekeningen bij kleinere projecten die niet terugkomen bij Ruimtelijke Ordening, zoals reconstructies van wegen of metingen naar aanleiding van klachten van bewoners, controleren bouwakoestiek nieuwbouw, adviseren over schermen en raillawaai.

Activiteiten die in 2009 extra aandacht krijgen:

- **Zonebeheer**
Vanaf 1 januari 2007 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het zonebeheer op de industrieterreinen binnen hun gemeenten. Met het zonebeheer wordt de gezamenlijke geluidsruimte van de bedrijven op het bedrijventerrein in de gaten gehouden. Nieuwe bedrijven, of nieuwe activiteiten kunnen alleen op het terrein plaatsvinden als daar voldoende geluidruimte voor is, of voor gevonden kan worden bijv. door aanpassen van de ruimte bij andere bedrijven.
- **Hogere grenswaarden**
Sinds 1 januari 2007 is de Milieudienst West-Holland bevoegd gezag voor het vaststellen van hogere grenswaarden. Op 15 maart 2007 heeft het AB de invulling van het regionale beleid vastgesteld. In 2009 zal dit beleid geëvalueerd en zondig aangepast worden. Ook zal een registratiesysteem worden gemaakt voor de verleende hogere waarden.
- **RVMK**
Er zal gestart worden met het ontwikkelen van een RVMK.

Omgevingskwaliteit

Binnen het deelgebied omgevingskwaliteit vindt een aantal algemene werkzaamheden plaats:

- **Asbest**
Beoordelen van sloopvergunningen op asbest. In verband met aangescherpte regelgeving is er een groeiende vraag naar het beoordelen van sloopvergunningen op asbest. In steeds meer gevallen moet de Milieudienst adviseren dat er een goed asbestinventarisatierapport moet zijn voordat gesloopt kan worden. De handhaving van deze regelgeving ligt bij BWT.

- **Gebiedenbeleid**
Het gebiedenbeleid zal verder worden uitgewerkt in twee sporen: In de eerste plaats de vertaling van de huidige geografische milieu-informatie naar geografische milieukansen. In de tweede plaats de afweging van de milieuambities in ruimtelijke plannen door het toepassen van het Regionale Beleidskader Duurzaam bouwen en daar waar zinvol de instrumenten Vervoersprestatie op locatie (VPL) en Duurzaamheidsprofiel van een Locatie (DPL).
- **Gezondheid en Milieu**
In 2009 zal worden nagegaan of de instrumenten die door de GGD en de Milieudienst worden gebruikt bij ruimtelijke plannen beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

Externe veiligheid

Vrijwel alle activiteiten op het terrein van externe veiligheid worden ondergebracht in het door de provincie gesubsidieerde Werkprogramma externe veiligheid 2009. Het programma kent de volgende onderdelen:

- **Vergunningverlening en handhaving**
In 2009 wordt de actualisatie van de milieuvergunningen op het vlak van externe veiligheid en de urgente saneringen van lpg tankstations voortgezet.
- **Ruimtelijke plannen**
In aansluiting op de regionale omgevingsvisie externe veiligheid en de komst van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening wordt een vertaling gemaakt naar gemeentelijke structuurvisies. De aanpak is richtinggevend voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en moet zorgen voor een transparante afweging van ruimtelijke en economische belangen ten opzichte van de externe veiligheid. Bij bestemmingsplannen wordt geadviseerd over de veiligheidszones van bedrijven, transportroutes en buisleidingen.
- **Risicocommunicatie en informatie**
Iedere burger moet op de hoogte zijn van de risico's in zijn of haar leefomgeving. Samen met de gemeenten wordt het communicatieplan uitgevoerd. In 2009 zal tijd worden besteed aan de invoer van externe veiligheidsgegevens in het informatiesysteem, zodat een structureel goed geborgd beheer van externe veiligheidsdata gerealiseerd kan worden.
- **Routing van gevaarlijke stoffen**
In 2009 zal aan de hand van de ontwikkelingen van het basisnet en provinciaal basisnet, ondersteuning worden gegeven aan gemeenten bij het actualiseren van routingregelingen.

Urenraming Prettig, gezond en veilig

Tabel 4 Ureninzet Prettig, gezond & veilig

Prettig, gezond en veilig	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009
Lucht en geur	64	81
Geluid en verkeer	255	255
Schiphol	50	0
Omgevingskwaliteit	80	60
Externe veiligheid	272	253
Totaal	721	649

Toelichting wijziging in uren

Uw gemeente heeft aangegeven geen gebruik te willen maken van dit product. De urenraming hiervoor bedroeg 50 uur.

De uren voor externe veiligheid zijn verlaagd met 19 uur. Uw gemeente ontvangt een subsidie voor deze uren. Deze uren hebben derhalve geen invloed op uw budget.

DUURZAME INRICHTING**Nieuwkoop****Duurzame Inrichting: Ordening en inrichting****Verwacht resultaat: duurzame ruimtelijke plannen**

Het resultaat van de werkzaamheden binnen deze productgroep is: een mooie, groene omgeving waarin het prettig leven is.

Omdat 'voorkomen beter is dan genezen' betekent dit concreet voor 2010 dat alle ruimtelijke plannen voorzien moeten zijn van een goede milieuparagraaf. In een goede Milieuparagraaf wordt aan alle aspecten van bodem, lucht, geluid, zonering bedrijven, externe veiligheid, energie en duurzaam bouwen aandacht besteed, zodat een integrale afweging mogelijk is. De achterliggende onderzoeken en rapporten zijn door de Milieudienst beoordeeld. Bij bestemmingsplannen wordt dit bij praktisch alle gevallen behaald, maar bij de overige stedenbouwkundige plannen bij ongeveer de helft. Voor 2009 wordt een goede milieuparagraaf bij 80% van alle plannen realistisch geacht.

Prestaties Ordening en inrichting

Het reguliere werk van de Milieudienst is het in een vroeg stadium inbrengen van alle milieuaspecten in de ruimtelijke plannen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van nieuw ontwikkelde instrumenten om van het begin af aan alle belangrijke milieuaspecten een rol in het proces te geven. Op deze manier geeft de Milieudienst ook invulling aan de ambitie om maatwerk te bieden bij milieu-inbreng in ruimtelijke plannen.

Ook toetst de Milieudienst de aanvragen voor bouwvergunningen op bodem, geluid en externe veiligheid. Daardoor kunnen eventuele milieubezwaren in een vroeg stadium van het bouwproces worden verholpen.

Hieronder is voor de gemeente een opsomming gegeven van de belangrijkste ruimtelijke plannen waaraan de Milieudienst het komende jaar inbreng zal bieden.

Korte termijn 2009

Noordse buurt	Hazeweg II
Structuurvisie (op onderdelen)	Schoterhoek II
Roerdomp	Hazeweg I/Nieuwe Venne
Centrumplan Ter Aar 2e fase (plandeel en 1 ^e uitvoeringsdeel)	Basisschool Antonius
Achterweg/Vijverhof	Aarpark
Dorpscentrum 3 ^e fase Nieuwkoop	Buytewech Oost/Heerlijkheid
Wozozo/Brede School Ter Aar	Wozozo Nieuwveen
Centrale huisvesting	Plan Gebr. Lek

Middellange termijn 2010-2014

De Olm 2 ^e en 3 ^e fase uitbreiding	Basisschool Antonius (appartementen)
Vrouwenakker West	Buytewech/eilandenkavel
Langeraar Noordoost	Gemeentewerf Langeraar
Polder Oudendam	

Lange termijn 2015-2019

Damstaete	
-----------	--

Bodem- en waterbodembeheer

Verwacht resultaat: een *schonere bodem*

Het resultaat van de werkzaamheden binnen deze productgroep is dat in alle gevallen de bodemkwaliteit past bij de functie. Hierbij wordt elke bouwaanvraag voorzien van een locatiespecifieke bodemparagraaf. In alle gevallen waarbij in de bodem wordt gewerkt, dient aan de regels te worden voldaan. De Milieudienst adviseert vooraf, handhaaft tijdens de werkzaamheden en toetst achteraf. Het doel is om in 2015 alle spoedeisende locaties gesaneerd of beheerst te hebben.

Prestaties Bodem- en waterbodembeheer

Om het gewenste resultaat te bereiken omvat het *reguliere werk*:

- advisering en begeleiding van saneringen van bodemverontreiniging
- advisering over bodemaspecten bij gemeentelijke bouwaanvragen, aankoop grond, etc.
- het up-to-date houden van een bodeminformatiesysteem
- verstrekken van informatie aan makelaars (en publiek): het Bodem Informatie Punt
- uitvoering en handhaving van het bouwstoffenbesluit
- advisering over milieuaspecten bij verplaatsing en toepassing van grond
- advisering bodembeschermingsmaatregelen ten behoeve van de Wet Milieubeheer
- implementatie van landelijk beleid

Bij veel van de ruimtelijke plannen zoals genoemd bij Duurzame Inrichting zijn bodemaspecten aan de orde.

In 2009 zijn er op bodemgebied de volgende projecten of programma's:

Mijn Leefomgeving/Bodem

Op dit moment is (naast informatie over vergunningen en routes gevaarlijke stoffen) bodeminformatie van de bij de Milieudienst aangesloten gemeenten binnen 'Mijn Leefomgeving' beschikbaar op internet. De bodeminformatie van Nieuwkoop kan vanaf januari 2009 ook door iedereen via internet worden ingezien. Verder zal de huidige bodeminformatie worden uitgebreid met de beschikbare bodemkwaliteitskaarten en met extra informatie over tanklocaties.

Omgevingsrapportage

In 2009 zal de Milieudienst de omgevingsrapportage invoeren, waarmee makelaars (en andere geautoriseerde gebruikers) tegen betaling een rapport kunnen opvragen, waarin vermeld wordt welke (vooral bodem-) gegevens bij de Milieudienst over een perceel bekend zijn. Dit systeem vervangt de huidige afhandeling van BIP-aanvragen, die per fax worden ontvangen. De rapportage kan t.z.t. op adres worden aangevraagd via internet en is direct na aanvraag in pdf-formaat beschikbaar.

Implementatie Besluit Bodemkwaliteit

Deze nieuwe landelijke regelgeving is inmiddels als opvolger van het Bouwstoffenbesluit in werking getreden ten behoeve van het toepassen van grond en bagger. Het nieuwe besluit is op twee peilers gebaseerd: een algemeen geldend *generiek beleid* dat voor heel Nederland geldt en de mogelijkheid van een *gebiedspecifiek beleid* waarin de gemeente eigen keuzemogelijkheid heeft.

In 2009 zal beoordeeld worden in welke mate aan een gebiedsspecifieke invulling behoefte is. Afhankelijk daarvan zal dit verder moeten worden uitgewerkt. Naar verwachting deels in 2009

met eventuele uitloop naar 2010. In dat geval zullen ook, gefaseerd, nieuwe bodemkwaliteitskaarten worden opgesteld.

Urenraming Duurzame inrichting

Tabel 5 Ureninzet Duurzame inrichting

Duurzame inrichting	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009
Ordering en inrichting	653	653
Specifieke locaties	1.000	1.000
Bodem- en waterbodem	1.046	1.046
Totaal	2.699	2.699

Toelichting wijziging in uren

Er zijn geen wijzigingen in de uren opgetreden.

DUURZAME WERELD

Nieuwkoop

Duurzame wereld

Verwacht resultaat: lokale bijdrage aan een duurzamere wereld

Het resultaat van de werkzaamheden binnen deze productgroep is:

- de CO₂-uitstoot in 2010 met 6% laten afnemen ten opzichte van 1990
- het uitvoeren van DuBo-beleid
- in 2010 wordt gebouwd conform het DuBoPlus-Pakket, voor woningen, utiliteitsbouw en grond-, weg- en waterbouw (GWW)
- in 2010 worden (her) te ontwikkelen gebieden duurzaam ingericht volgens het Beleidskader Duurzame Stedenbouw
- een zo breed mogelijk publiek bereiken via campagnes, advertentie in de krant en internet

Prestaties Duurzame wereld

De inspanningen binnen Duurzame wereld richten zich op drie thema's: energie en klimaat, duurzaam bouwen en duurzaam consumeren. Communicatie en draagvlak zijn bij zowel bij Klimaatbeleid als Duurzame bouwen van groot belang, met name bij woningbouwcoöperatie en projectontwikkelaars. Doel van die bijeenkomsten is om breed de samenhang en de regionale ambitie voor klimaat en DuBo uit te dragen en afspraken te maken over de uitvoering van deze ambities.

Energie en klimaat

In 2009 wordt begonnen met het uitvoeren van het Klimaatprogramma. In het klimaatprogramma staan maatregelen om CO₂ uitstoot te reduceren bij bestaande woningbouw en nieuwbouw, bedrijven, verkeer en vervoer, gemeentelijke organisaties en door grootschalige duurzame energie en communicatie.

Duurzaam bouwen

De Milieudienst zal in 2009 met een voorstel komen om in Nieuwkoop het DuBoPlus-beleid vast te stellen. Voor de regio Holland Rijnland is het DuBoPlus-beleid in 2008 vastgesteld en zijn voor 2009 de volgende activiteiten gepland:

- Implementatie nieuw Regionaal Beleidskader Duurzame Stedenbouw (RBDS). Na het vaststellen in de raad en het organiseren van een workshop voor betrokkenen ligt de nadruk in 2009 op uitvoeren in de praktijk.
- Organiseren van bijeenkomsten voor kennisoverdracht en informatie-uitwisseling: Regionaal energie en duurzaam bouwen overleg; regionaal seminar Duurzame Stedenbouw voor gemeenten en marktpartijen; regionale workshops geactualiseerd DuBoPlus-Pakket; workshops handhaving DuBoPlus en duurzaam slopen: herziening gemeentelijke verordening
- Gewogen duurzaamheidprestatie door toepassing van het instrument 'Duurzaamheidprestatie op locatie (DPL)'. Een pilotproject voor DPL wordt gezocht om de toepasbaarheid te kunnen beoordelen.
- FSC-convenant
De Milieudienst streeft ernaar in 2009 een convenant met marktpartijen en FSC-Nederland af te sluiten om in deze regio alleen FSC-gecertificeerd hout toe te passen.

Duurzaam consumeren

Onder dit beleidsonderdeel worden twee grote projecten uitgevoerd, het Meerjarenplan Milieucommunicatie en het project Duurzaam consumeren. Een kleinere activiteit die hieronder valt is Bedrijfsinterne Milieuzorg.

Meerjarenplan Milieucommunicatie Holland Rijnland & Rijnstreek 2006 - 2009

Het Meerjarenplan heeft in 2009 het thema Water. Geplande projecten zijn:

- De varende klas – lesboot stichting Reinwater
- Reizende tentoonstelling De Waterwerkers

Naast het thema Klimaat loopt een aantal het hele programma door:

- Kluswijzers
- Welkom nieuwe bewoner
- Nieuwsbrief Bedrijf & Milieu
- Website Milieucommunicatie Holland Rijnland
- Milieunieuws uit de regio: advertenties in de huis-aan-huisbladen

In 2009 zal het programma geëvalueerd worden en zal een nieuw meerjarenprogramma 2010 – 2013 opgesteld worden.

Duurzaam consumeren

In 2007 zijn twee projecten gestart om burgers te stimuleren duurzame producten te kopen. Deze projecten zullen in 2009 een vervolg krijgen. Het gaat om:

- **Digitale groene productengids**

De website www.waarkoopjegroeneproducten.nl geeft een overzicht van de verkooppunten waar consumenten groene producten en diensten kunnen krijgen. Het gaat om de dagelijkse boodschappen. De site is bedoeld voor de gemiddelde consument. Gestart is met de thema's voeding, vervoer, tuin en dier, hergebruik, verzorging en kleding. In 2009 wordt dit uitgebreid met twee nieuwe thema's. Daarnaast wordt de site regelmatig geactualiseerd.

- **Groene promotieweek**

Tijdens de groene week worden een week lang groene producten in een winkelcentrum gepromoot met de bedoeling om consumenten die bijna nooit groene producten kopen te verleiden om dit wel te doen door middel van kortingsacties. Tevens worden rond de aftrap van de week diverse activiteiten georganiseerd om de week bij het winkelende publiek (extra) onder de aandacht te brengen. In 2009 zal er in ieder geval in een winkelcentrum een groene week worden georganiseerd, als tijd en budget het toelaten zal een tweede week georganiseerd worden in een winkelcentrum in een andere gemeente.

Urenraming Duurzame wereld

Tabel 6 Ureninzet Duurzame wereld

Duurzame wereld	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009
Energie en klimaat	150	342
Duurzaam bouwen	96	51
Duurzaam consumeren	46	85
Totaal	292	479

Toelichting wijzigingen in uren

Uw gemeente heeft in de zomer van 2008 besloten aan het regionale Klimaatprogramma 2008-2012 deel te nemen. Aan het programma nemen de gemeenten van Holland Rijnland en het Rijnstreekberaad deel. In het besluit is opgenomen dat gemeenten zorgdragen voor de cofinanciering van het Klimaatprogramma door het betalen van een jaarlijkse vergoeding aan de Milieudienst en het beschikbaar stellen van reguliere capaciteit voor de uitvoering van het gemeentelijk aandeel in het regionale klimaatprogramma. De subsidie voor SLoK, zoals aangegeven in de programmabegroting 2009, is vervanging door een verhoging van de algemene uitkering. Voor uw gemeente is dit ingeschat op € 26.690. De extra benodigde uren bedragen 192 uur.

In deze productgroep hebben er verschuivingen plaatsgevonden en is er een efficiëntie behaald van 6 uur.

ONTWIKKELING BEGROTING 2009**Nieuwkoop**

TOTAAL t.l.v. subsidies en inkomsten	Uren inzet t.l.v subsidies & inkomsten:	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009	Meerjarenbeeld		
				2010	2011	2012
	Prettig, gezond en veilig: externe veiligheid	0	253	0	0	0
	Duurzame inrichting: Bodeminformatie	0	54	54	54	54
	Uren t.l.v. subsidies & inkomsten	0	307	54	54	54
	<i>Uren * tarief</i>	€0	€22.731	€3.991	€3.991	€3.991
	<i>Prettig gezond & veilig: externe veiligheid</i>					
	<i>Bij: materieel budget externe veiligheid</i>	n.o.t.k.	€6.064	€0	€0	€0
	<i>Af: subsidie externe veiligheid</i>	n.o.t.k.	€24.804-	€0	€0	€0
	<i>Duurzame inrichting: Bodem</i>					
	<i>Af: inkomsten bodeminformatie</i>	€0	€3.991-	€3.991-	€3.991-	€3.991-
	Totaal subsidies & inkomsten:	€0	€0	€0	€0	€0

Voor rekening van Nieuwkoop	Uren inzet t.l.v. gemeente	Programma begroting 2009	Producten begroting 2009	Meerjarenbeeld		
				2010	2011	2012
	Milieu algemeen	806	811	811	811	811
	Bedrijven	5.400	5.400	5.400	5.400	5.400
	Prettig, gezond en veilig	721	396	396	396	396
	Duurzame inrichting	2.699	2.645	2.645	2.645	2.645
	Duurzame wereld	292	479	479	479	479
	Uren t.l.v. gemeente:	9.918	9.731	9.731	9.731	9.731
	<i>Uren * tarief</i>	€733.932	€720.074	€720.074	€720.074	€720.074
	<i>Milieu algemeen</i>					
	<i>Bij: Projectkosten milieubeleidsplan</i>	€9.344	€9.344	€9.344	€9.344	€9.344
	<i>Bedrijven</i>					
	<i>Bij: Bodem/ Bodemkwaliteitskaarten</i>	€7.053	€7.053	€7.053	€7.053	€7.053
	<i>Bij: Duurzaam consumeren: Milieucommunicatie</i>	€4.855	€0	€0	€0	€0
	<i>Bij: Materiele kosten Klimaatbeleid / SLoK</i>	€12.737	€16.415	€16.415	€16.415	€16.415
	Totale bijdrage gemeente	€749.103	€752.886	€752.886	€752.886	€752.886
	Totale uren per gemeente:	9.918	10.038	9.785	9.785	9.785

Toelichting wijzigingen op de urenraming 2009

In bovenstaande tabel wordt de ureninzet gesplitst in:

- uren en kosten die gedekt worden uit subsidies of andere inkomsten
- uren en kosten die uiteindelijk voor rekening van de gemeente komen.

Tevens wordt inzicht gegeven in het totaal van de uren.

Hieronder worden de mutaties in uren tussen de programma- en productenbegroting toegelicht. Eerst worden de mutaties ten laste van subsidies en inkomsten besproken. Daarna komen de mutaties die voor rekening van de gemeente zijn aan de orde.

Uren ten laste van subsidies en inkomsten

Een deel van de werkzaamheden die de Milieudienst voor uw gemeente uitvoert worden, in financiële zin, afgewikkeld met een subsidie regeling of worden gedekt door inkomsten van derden zoals de inkomsten van makelaars betreffende geleverde bodeminformatie. In een aantal gevallen is er, naast de uren, ook sprake van materieel budget. Een mutatie in deze uren heeft, voor uw gemeente, geen financieel effect.

Prettig, gezond en veilig

Subsidie externe veiligheid t/m 2009 - 19 uur

De uren wijzigen. In financiële zin heeft dit geen consequenties.

Uren voor rekening van de gemeente

In de onderstaande tekst wordt aangegeven waardoor de mutaties in uren wordt veroorzaakt. In een aantal gevallen is er sprake van een verschuiving van de inzet op productniveau van het ene naar het andere jaar. Deze verschuivingen van de bestaande capaciteit zijn inhoudelijk niet belangrijk en verlopen budgettair neutraal. In de onderstaande toelichting worden dan ook uitsluitend de belangrijke wijzigingen toegelicht.

Het totaal van deze uren stijgt met 138 uur. Hierin zijn de onderstaande mutaties verwerkt.

Prettig, gezond en veilig

Geluid: Schiphol -50 uur

Uw gemeente heeft aangegeven geen gebruik te willen maken van dit product.

Duurzame Wereld

SLoK + 192 uur

Uw gemeente heeft in de zomer van 2008 besloten aan het regionale Klimaatprogramma 2008-2012 deel te nemen. Aan het programma nemen de gemeenten van Holland Rijnland en het Rijnstreekberaad deel. In het besluit is opgenomen dat gemeenten zorgdragen voor de cofinanciering van het Klimaatprogramma door het betalen van een jaarlijkse vergoeding aan de Milieudienst en het beschikbaar stellen van reguliere capaciteit voor de uitvoering van het gemeentelijk aandeel in het regionale klimaatprogramma. De subsidie voor SLoK, zoals aangegeven in de programmabegroting 2009, is vervanging door een verhoging van de algemene uitkering. Voor uw gemeente is dit ingeschat op €26.690.

Diverse verschuivingen binnen de productgroepen

Totaalsaldo kleinere wijzigingen - 4 uur

Toelichting wijzigingen op de urenraming 2010 en verder

Hieronder is aangegeven welke mutaties er plaats zullen vinden in de komende jaren.

Prettig, gezond en veilig daalt met ingang van 2010

Subsidie externe veiligheid - 253 uur

Subsidie stopt met ingang van 2010